

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 310/14

KLAGER: Initiativretten ved NPs generalsekretær, Kjersti Løken Stavrum
ADRESSE: Norsk Presseforbund, Pb. 46 Sentrum, 0101 Oslo
TELEFON: 22 40 50 40 / 982 03 070
PUBLIKASJON: Buzzit
PUBLISERINGSDATO: Ikke datert
STOFFOMRÅDE: Diverse
GENRE: Kuriosa
SØKERSTIKKORD: Kildekritikk og kontroll av opplysninger, dekning for tittel, bildebruk
REGISTRERT: 14.10.2014
BEHANDLET I SEKR.: 14.10.2014
BEHANDLES I PFU: 18.12.2014
FERDIGBEHANDLET:
BEHANDLINGSTID: 64 dager
KLAGEGRUPPE: Initiativretten
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Buzzit.no hadde **høsten 2014** en artikkel med tittelen «**12 personer deler sine skrekk-sex-historier**» og ingressen:

«Og du trodde dine egne var ille...»

Videre i brødteksten het det:

«[Thought Catalog](#) [lenke til opphavsartikkel, sekr. anm.] har igjen gitt verden en liste hvor anonyme mennesker deler sine pinlige sexopplevelser, og denne gangen deler folk de mest forstyrrende tingene som skjedd med dem mens de har hatt sex. Navnene under er ikke ekte, men det er (dessverre) de, ehm, mindre hyggelige opplevelse[ne]»

[Formuleringen «(dessverre)» ble etter at Buzzit.no mottok klagen, endret til «(angivelig)», sekr. anm.]

Deretter fulgte en presentasjon av de ulike hendelsene personene skal ha opplevd. Historiene var atskilt gjennom «titler» som inneholdt et oppdiktet fornavn (navnet sto i hermetegn) og alder på personene. I tillegg var historiene illustrert med videobilder, de fleste uten noen form for kreditering.

Nederst i artikkelen ble det også lenket til Dagens.dk gjennom teksten: «/via [Dagens.dk](#)». Lenken førte til artikkelen «**11 personer deler deres mest bizarre sex-opplevelser**», som var Dagens.dk versjon av Thought Catalog's artikkel.

KLAGEN:

Klager er Norsk Presseforbunds generalsekretær, som bruker sin initiativrett til å klage Buzzit inn for PFU. Klager påpeker at den påklagede artikkelen er et utdrag og oversettelse av en artikkel fra Thought Catalog, hvor «33 People Reveal The Most Disturbing Thing That Ever Happened To Them During Sex». Ifølge klager har Buzzit ikke gjort noe selv i artikkelen, bortsett fra å sette på egen byline og legge til noen videofilmer og setningen: «Navnene under er ikke ekte, men det er (dessverre) de, ehm, mindre hyggelige opplevelse[ne].»

Om videofilmene som illustrerer artikkelen, anfører klager: «Til forskjell fra den opprinnelige saken og den danske varianten har Buzzit lagt ved videoer til hver historie. Det fremkommer ikke om disse videoene er dokumentasjon på saken eller bare er illustrasjoner til disse svært personlige historiene.»

Klager opplyser også: «Den opprinnelige artikkelen er skrevet av Sophie Martin. Det er ikke hennes egentlige navn. På hennes side på Thought Catalog fremgår det at hun jobber for en politiker og derfor må hennes egentlige navn holdes skjult. Hun forsikrer imidlertid om at "hun er vakker, interessant og alltid utrolig velkledd".»

Slik klager ser det, garanterer Buzzit.no innledningvis i artikkelen at det de formidler er sant. Klager reagerer derfor på at det ikke er noe ved saken som tyder på at redaksjonene har gjort et selvstendig arbeid for å kontrollere opplysningene som formidles. Klager påpeker: «Saken har ingen tillegg ut over det som fremkommer i originalen – som altså er skrevet av en anonym person som hevder å ha fått disse historiene fra sine venner.» I lys av dette anfører klager brudd på Vær Varsom-plakatens punkt 3.2, som maner redaksjonene til å være kritiske i valg av kilder og kontrollere at opplysningene som gis er korrekte.

Samme punkt oppfordrer også til særlig aktsomhet ved behandling av informasjon fra anonyme kilder, og klager bemerker: «I denne saken er det imidlertid en anonym reporter i en publikasjon uten tydelig redaktøransvar som formidler stoff fra andre anonyme kilder som Buzzit ikke bare siterer, men til overmål eksplisitt garanterer sannhetsgehalten i.»

Etter klagers mening bryter også den påklagede artikkelen med Vær Varsom-plakatens punkt 4.4, som blant annet krever at titler som brukes, skal ha dekning i stoffet. Klager spør: «Hvordan kan Buzzit vite at det faktisk er 12 personer som deler sine historier? Hva om det bare er oppspinn, eller om det kun er en person som har opplevd alt dette som artikkelen beskriver?»

I tillegg mener klager at publiseringen er i strid med Vær Varsom-plakatens punkt 4.10 – vær varsom med bruk av bilder i en annen sammenheng enn den opprinnelige – ettersom

«Buzzit har lagt ved videoer til hver historie» og det ikke fremgår «at bildene er illustrasjoner – samtidig er det grunn til å tro at de er plukket ut kun for å illustrere disse personlige opplevelsene, en av dem for øvrig en verdenskjent skuespiller».

TILSVARSRUNDEN:

Buzzit forklarer først i sitt svar hva Buzzit.no er: «Buzzit.no ble i juni 2014 besluttet etablert som et nytt selskap under Bladet Nordlys AS, som en ny tjeneste (...) [K]jernen i forretningsideen er å spre saker fra og i sosiale medier, basert på innhold som er tilrettelagt for deling. Buzzit.no har til hensikt å underholde og er primært en underholdningstjeneste, men også en tjeneste som tar sikte på å dele substansielle saker som enten er hentet fra tilgjengelig innhold fra de tradisjonelle mediene eller gjennom egenprodusert journalistikk. Buzzit.no er en tjeneste som har systematisert utnyttelsen av åpent innhold som er ment for deling og bred spredning i dette virale universet (...) Dette betyr at Buzzit.no ønsker å være en spisset tjeneste rundt innhold som øvrige medier gjengir, publiserer og sprer mer på ad-hoc-basis. I prinsippet skiller derfor ikke Buzzit.no seg fra andre redaktørstyrte medier på annen måte enn i omfang og systematikk av samme type underholdningssaker som 'alle' tidvis benytter seg av.»

Slik Buzzit.no ser det, må tjenesten vurderes i lys av ovennevnte kontekst (Buzzit.no henviser i denne sammenheng blant annet til sak 186/14, der PFU i sin vurdering nettopp tok hensyn til konteksten en påklaget kommentar var satt inn i, sekr. anm.). Buzzit.no anfører: «Det er etter vårt syn et faktum at leserne vet hva som tilbys og forholder seg til det publiserte innholdet på de forutsetninger det er delt på.» Buzzit.no henviser også til at andre medier, blant annet Nettavisens Side3, regelmessig formidler samme stofftype.

Videre forklarer Buzzit.no at nettstedet regelmessig bruker «samme fortellerteknikk, underholdningsgrep og tilnærming til stoffet som medier som NRK gjør i 'Nytt på nytt' ved å vise film/bilder i annen sammenheng enn den opprinnelige i humoristisk øyemed, eller TV2 og TVN gjør når de presenterer angivelige hjemmevideoer som grunnlag for morsomme kommentarer (...), uten at det blir undersøkt nærmere ektheten av innslagene eller hvilken sammenheng de opprinnelig er hentet fra.»

Etter Buzzit.nos mening er ikke punkt 3.2 i Vær Varsom-plakaten brutt: «Vi mener at hele den påklagede artikkelen i sitt vesen, sitt innhold og sin form framstår i en kontekst der det ikke er tvil om at dette dreier seg om en ren og lett underholdningssak eller i grenselandet mellom underholdning og humor, og at den i sitt vesen blir oppfattet slik med de krav leseren måtte stille til kildegrunlaget. Det må forutsettes at leseren selv er i stand til å vurdere kildegrunlaget og verdien av dette.»

Videre anfører Buzzit.no også at kildegrunlaget er tydelig angitt i artikkelen, og at redaksjonen «på den måten [også har] gitt leseren muligheten til å undersøke nærmere hva og hvem kildene for opplysningene er». Buzzit skriver: «Det er videre angitt at det er formidling av uttalelser fra anonyme mennesker og at deres navn/identitet ikke er ekte.»

Slik Buzzit.no ser det, kan det i denne typen saker heller ikke være et krav til at man skal «oppspore den virkelige identiteten til de personene som omtales eller blir sitert». Samtidig vedgår redaksjonen at det er gjort feil i artikkelen, i ingressen, der klageren har påpekt at Buzzit.no garanterer for ektheten i innholdet. Buzzit.no opplyser at det åpenbart er «en glipp (...) at det ikke er tatt forbehold eller gitt tilstrekkelig klargjøring av premisset knyttet til

kildegrunnlaget», og at redaksjonen derfor har «endret teksten (...) ved å angi at historiene 'angivelig' skal være ekte». (Her sto det opprinnelig «dessverre skal være ekte», sekr. anm.)

Buzzit.no avviser også at tittelen ikke har dekning i stoffet: «Saken – og overskriften – er av en svært tradisjonell type overskrift som vi finner i alle medier som velger å gjengi denne typen underholdningsstoff og –informasjon (...) Det er oss ukjent at enhver henvisning til en 'anonym' uttalelse på denne måten, forutsetter at kilden skal identifiseres ned på individnivå. Etter vårt syn vil en fellelse av Buzzit for denne overskriften både ha vidtgående konsekvenser for all norsk underholdningsjournalistikk og all norsk journalistikks henvisning til utsagn som blir gjengitt fra kommentarfelt og fra sosiale medier. Det viktige må være at premisset for saken er gjengitt, og at leseren dermed selv blir gitt anledning til å ta stilling til spørsmålet (...) Etter vårt syn vil det faktum at saken er skrevet under psevdonym ikke endre vår vurdering av om saken kunne publiseres.»

Når det gjelder bildebruken i artikkelen, mener Buzzit.no at det av sammenhengen fremgår «at personene/navnene som er angitt på de enkelte historiene ikke er ekte», og at det av dette også underforstått følger «at bildene heller ikke er ekte og tilhører den enkelte fortelling». Slik Buzzit.no ser det, vil altså illustrasjonene «bli betraktet som et ekstra underholdningsinnslag/effekter som beriker en ellers lett, useriøs underholdnings sak». Redaksjonen kan ikke se hvordan dette skulle innebære et presseetisk overtramp, selv om redaksjonen innrømmer at «det formelt sett er riktig og alle forstår at illustrasjonene stammer fra en annen sammenheng enn den de er satt inn i».

Buzzit tilføyer også: «[V]i mener at en fellelse av Buzzit for denne artikkelen vil ha følger for all bruk av bilder/illustrasjoner/videoer etc. i annen sammenheng enn den opprinnelige, jfr. vår tidligere henvisning til for eksempel bruk av bilder i underholdningsprogrammer som 'Nytt på nytt' (...).»

Klageren er enig med Buzzit i at den påklagede artikkelen er typisk for denne typen stoff, og hun mener derfor klagen er av prinsipiell interesse. Samtidig påpeker klageren at presseetikken også gjelder for underholdning, som programmet Nytt på nytt, og klager anfører: «Når Nordlys' [og Buzzits] redaktør argumenter for at saken må sees i lys av at dette er ren og lett underholdning, mener jeg dette likevel ikke definerer artikkelen utenfor presseetikken.»

Videre presiserer klageren at klagen ikke gjelder sitatretten, men at hun har vist til Vær Varsom-plakatens punkter 3.2 og 4.4, fordi «Nordlys' Buzzit-redaksjon [umulig kan] vite at dette er faktiske historier eller at det er 12 personer som forteller dette, all den tid kildene er anonyme, reporteren også er anonym og det i artikkelen ikke fremkommer eget kildearbeid».

Klager utdyper sitt argument: «Nordlys' redaktør mener at kildearbeidet er tilstrekkelig når redaksjonen viser til at artikkelen er hentet fra en konkret referanse det lenkes til, uten at redaksjonen må pålegges å oppspore identiteten til de personer som omtales eller blir sitert. Dette argumentet treffer ikke kritikken rent. Mitt poeng er at nettopp fordi kildene er anonyme, nettstedet kun er en vegg og artikkelforfatteren har pseudonym, må redaksjonen ta klare og tydelige forbehold om at de slett ikke vet om det innholdet de formidler er sant. I denne artikkelen har redaksjonen derimot tatt sats og hevdet det stikk motsatte ved å presisere at innholdet faktisk er sant.»

Slik klager ser det, er det heller ikke tilstrekkelig å lenke til kilden «for å sikre at man holder

seg innenfor Vær Varsom-plakatens krav til etterrettelighet». Klager skriver: «[E]n slik praksis – altså at redaksjonen kun oppgir kilde uten på noen måte å sjekke kildens kvalitet eller innholdets sannhetsgehalt og uten å ta forbehold – [vil] være en praksis som leder den profesjonelle journalistikken mot avgrunnen.»

Med hensyn til klagepunktet som gjelder bruk av bilder i annen sammenheng enn den opprinnelige, utdyper klageren at det er henvist til dette «fordi den fullstendig irrelevante bildebruken – uten videre forklaring – underbygger klagens antagelse, nemlig at dette aldri var sant, det ble aldri sjekket – kombinert med en innstilling om at det heller ikke er så nøye fordi 'konteksten' tilsier det.»

Ettersom presseetikken omfatter alle redaktørstyrte medier og alle journalistiske sjangrer, spør klageren avslutningsvis: «[E]r det slik at redaksjonen med åpne øyne har blandet inn noe helt nytt innenfor den profesjonelle, redaktørstyrte journalistikken; nemlig ren fiksjon?

Buzzit anfører at det ikke har vært meningen å definere den påklagede artikkelen som noe som ikke berøres av presseetikken: «Vi har kun argumentert for at de presseetiske retningslinjene og kravene må tolkes og anvendes i lys av den konteksten saken opptrer innenfor. Vi har argumentert for at dette *tolkningsprinsippet* er benyttet av PFU ved flere anledninger, og at [det] også må anvendes i denne saken.» (Det henvises her til sak 186/14, også nevnt i første tilsvarende, samt sak 175/10, sekr. anm.)

Slik Buzzit leser tidligere klagesaker PFU har behandlet, har utvalget tolket de presseetiske kravene «i lys av hva slags type sak det er og [anvendt] denne konteksten i sin avgjørelse», samt vist «at kildekritikken ikke er et absolutt krav i alle saker». Buzzit påpeker også at redaksjonen «har anerkjent at det i denne saken burde vært tatt nødvendige forbehold om sannhetsgehalten i det materialet de ter sitert fra og blir henvist til», og at dette også er rettet opp i etter mottatt klage.

Etter Buzzits mening gjenstår det da, i en presseetisk vurdering, å avgjøre om det er presseetisk akseptabelt «å hente materiale fra andre kilder enn anerkjente redaktørstyrte medier». Buzzit anfører: «Etter vårt syn er [Thought Catalog] et sted som ikke diskvalifiserer seg fra å kunne brukes som kildegrunnlag for redaktørstyrte medier. På nettstedet er det en omfattende liste av hvilke skribenter som bidrar til innholdet på nettstedet, herunder også journalister. Det vil alltid være et spørsmål om vi burde ha gjort grundigere undersøkelser knyttet til den konkrete skribenten, Sophie Martin, spesielt. Det er som generalsekretæren påpeker, riktig at hun opptrer under psevdonym. (...) Vårt poeng er at vi ved å henvise til stedet artikkelen er hentet fra, har oppfylt kravet i VVP 4.4 om at '*Det er god presseskikk å oppgi kilden når opplysninger er hentet fra andre medier.*'» (Buzzits utheving, sekr. anm.)

Med hensyn til klagers siste spørsmål, om Buzzit har begitt seg inn i «ren fiksjon», mener Buzzit dette er en avsporing: «Vi ser ingen grunn til å reise denne debatten[.]»